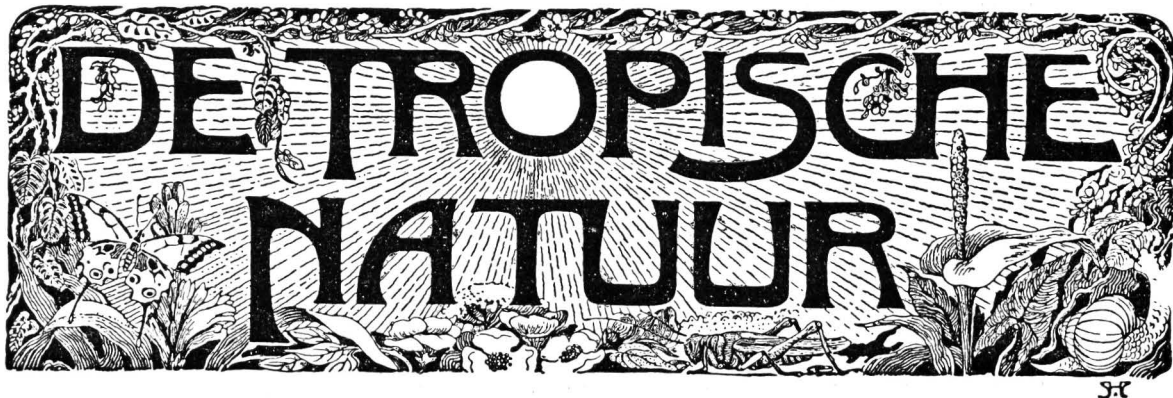

Redactie: Dr K. W. DAMMERMAN, Prof. Dr H. C. DELSMAN, Dr D. F. VAN SLOOTEN
Vaste Medewerkers: Dr J. G. B. BEUMÉE, L. COOMANS DE RUITER, Prof.
 Dr W. M. DOCTERS VAN LEEUWEN. Dr Edw. JACOBSON, Dr S. LEEFMANS,
 :- J. C. VAN DER MEER MOHR Jr., J. OLIVIER -:

Adres der Redactie: Van Imhoffweg 10, Buitenzorg

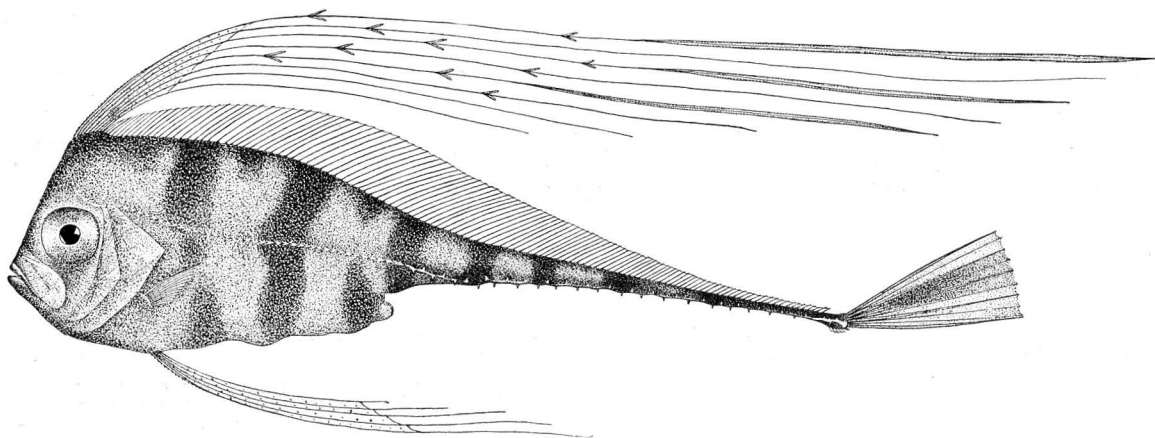
§§ ABONNEMENTSPRIJS VOOR NIET-LEDEN DER N. I. N. H. V. f 8.50 §§

DE LARVE VAN EEN DIEPZEEVISCH IN DE BAAI VAN BATAVIA

Het was in het begin van Januari, dat een oude visscher op het aquarium een visch aanbracht, dien hij volgens zijn bewering nog nooit eerder had gezien. Ook ik zelve had een dergelijk vreemd gevormd creatuur nog nooit onder oogen gehad en mijn eerste gedachte was dan ook, dan het, hoewel behoorend tot een mij onbekende soort, een monstrositeit was of een exemplaar, dat door andere visschen dusdanig was toegetakeld, dat het dier geheel gemutileerd was. Die meening werd bevestigd door den eigenaardig gevormden buikwand, die onregelmatige bochtige inkeepingen vertoonde, alsof er stukken uitgehapt en de wond randen naderhand weer geheeld waren. Ook de lange zweepachtige staart, die in het geheel niet bij het lichaam past en waar het wel leek alsof de doornuitsteeksels van de ruggegraat uitstaken, gaf dien indruk. Het is een bekend feit, dat sommige visschen een fabelachtig regeneratievermogen bezitten. Er is een exemplaar van een talang-talang soort (*Scomberoides*) in mijn bezit, dat door een enkelen hap van een grooten roofvisch een half cirkelvormig stuk uit de voorste helft van den staart, vlak achter den anus moest missen. Deze zware wond was geheel genezen, al staken er ook enkele graten door de weer dichtgegroeide huid heen.

Toen ik echter den volgenden ochtend het dier eens nader bekeek en in de boeken snuffelde, bleek alras dat de zoo bizar gevormde visch volkomen normaal en reeds in 1868 door onzen landgenoot BLEEKER naar een exemplaar uit Ambon beschreven was. Hij gaf het dier den naam van *Trachypterus semiophorus*.

Deze *Trachipterus semiophorus* nu is geen volwassen visch, maar is slechts een larvale vorm van een veel grooter dier, dat waarschijnlijk nog onbekend is. *Trachipterus* en het naverwante geslacht *Regalecus* behooren tot de groep van de Roeispaan- of Bandvisschen, zoo genoemd naar het lange platte lintvormige lichaam. Het zijn alle visschen uit de diepzee, die een enkele maal in half dooden toestand aan de oppervlakte gevonden zijn en ook wel eens op de kusten aanspoelden. Het zijn zeer groote dieren, de grootste zijn 8 à 10 m lang, voor zoover zich dat aan de dikwijls beschadigde exemplaren liet vaststellen. In den Atlantischen Oceaan en de Middellandsche Zee worden ze van tijd tot tijd aangetroffen en ook aan de Pacifische kust van Noord Amerika. Daar zijn ze zelfs zoo betrekkelijk veelvuldig, dat de inheemsche bevolking ze kent en ze beschouwt als den Koning van den zalm. Het geloof heerschte, dat wanneer zoo'n visch kwaad gedaan zou

Trachipterus semiophorus BLKR.

worden, de zalm uit de rivieren zou wegblijven, om niet meer terug te keeren. Een dergelijk geloof was ook te vinden bij de oude Noren, nu echter niet ten opzichte van den zalm, maar van den haring. In den Indischen Oceaan en uit den Archipel zijn echter slechts enkele spaarzame vondsten bekend, zooals b.v. het exemplaar van BLEEKER van Ambon en dan nog een groot exemplaar van *Regalecus*, gevangen ten Zuiden van Soembawa, dat een lengte had van tenminste 8 meter (de staart was afgebeten).

De *Trachipterus* van BLEEKER was een jong dier van 15 cm en de vondst te Ambon heeft op zich zelf niets merkwaardigs, want Ambon is geheel omgeven door zeer diep water. Batavia ligt echter aan een ondiepe zee en het naastbijzijnde diepe water is te vinden in Straat Soenda en den Indischen Oceaan. Het vermoeden ligt dan ook voor de hand, dat het dier via Straat Soenda in de Javazee en tenslotte in de Baai van Batavia terecht is gekomen. In den westmoesson loopt een sterke zeestrooming uit Straat Soenda naar de Javazee in Oostelijke richting en deze stroom zal dus het dier zoover hebben meegevoerd.

Het Batavia-exemplaar dat 24 cm meet, waarvan er vier op de eigenlijke staartvin komen, is grooter dan dat van Ambon, dat slechts 15 cm mat. Het stelt dus een iets ouder stadium voor. De kleur is zilver glanzend, behalve eenige onregelmatige donkere dwarsbanden. Op den kop, die een zeer steil afvallend

profiel heeft, bevindt zich de eerste rugvin, die uit een 6-tal losse stralen bestaat. Iedere straal is voorzien van eenige huidlapjes, die er als vlaggetjes aanzitten. De lengte van deze rugvin is ongeveer gelijk aan die van den heelen visch. Het moet een merkwaardig gezicht zijn de visch te zien zwemmen met dien bundel van vlaggetjes boven zich. De eerste straal is iets verdikt en bovendien nog voorzien van stekeltjes. De borstvinnen zijn vrij klein. De buikvinnen daarentegen zijn zeer lang en strekken zich uit tot halverwege den staart. Ook dit is merkwaardig, want meestal zien we, dat de buikvinnen kleiner zijn dan de borstvinnen. De vinstralen zijn echter niet los van elkaar, zooals BLEKKER teekent, maar door een membraan met elkaar verbonden. De eerste vinstraal is ook hier verdikt en gestekeld. Een anale vin ontbreekt, een bij de visschen zeer zeldzaam verschijnsel. De staartvin is ook weer zeer merkwaardig. Om te beginnen zijn er twee lobben, een dorsale, die niet in het verlengde van de wervelkolom ligt, maar er loodrecht op staat en dan nog een klein ventraal lobbetje, dat in het Batavia-exemplaar slechts heel zwak ontwikkeld is. Tusschen beide in bevindt zich een kleine harde stekel. De bouw van de dorsale lob vertoont ook al weer een bijzondere structuur! Om den anderen vinstraal is verhard en voorzien van kleine doortjes, terwijl de tusschen liggende normaal van bouw zijn. Wat de biologische beteekenis van dit alles zijn mag?

Het lichaam is niet beschubd, behalve op den staart, waar eenige spoedig loslatende schubbetjes nog aanwezig zijn. De epidermis moet (volgens een mededeeling van KASCKKAROFF) ook al niet normaal gebouwd zijn, maar uit een aantal blazige cellen zijn samengesteld, met een kraakbeenachtige substantie. De zijlijn is op het lichaam te zien als een rij van verhevenheden. Op den staart echter zien we de zijlijn voorzien van stekels, die om de andere naar boven of naar beneden gericht zijn, zoodat er twee zijn ontstaan. Het waren deze stekels, die mij op het eerste gezicht den indruk gaven van door het vel heen stekende graten.

Het is wel een merkwaardig feit, dat een volwassen *Trachypterus* er geheel anders uitziet en veel normaler van vorm is. De enorm ontwikkelde rugvin en buikvinnen zijn relatief veel korter geworden. Wel staat de eerste rugvin nog altijd bij wijze van een kuif op den kop, maar de verhoudingen zijn niet meer zoo absurd. Ook de staart, die bij het jonge dier in geen proportie staat tot het lichaam, wordt normaler van afmeting en gaat geleidelijk in den romp over.

De levenswijze is uit den aard der zaak geheel onbekend. Nog nooit heeft men ze in netten gevangen en een enkele maal vond men ze in half dooden toestand aan de oppervlakte. Zooals alle diepzeevisschen, die aan de oppervlakte komen, waren ze dan eenigszins opgeblazen, door den verminderden waterdruk in de bovenste waterlagen. Wel zijn alle schrijvers het eens over de schitterende kleuren, die het nog levende dier vertoont. Zoo had het Soembawa-exemplaar, dat tot *Regalecus* behoorde, een bloedroode vin op den kop van meer dan een meter lengte, die bij elke aanraking als een kuif werd opgezet en uitgespreid. Het is heel goed mogelijk dat een dergelijke visch de aanleiding is geweest tot enkele van de verschillende berichten over de groote zeeslang, die ook in den tegenwoordigen tijd nog steeds opduiken.